

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

HORATIO'S ODES : A GENERAL PERSPECTIVE

Dana Nicola

PhD Student, West University of Timișoara

Abstract: The current study presents aspects of Latin literature, referring specifically to the characteristic features of the odes created by Horatius. The introductory section provides details about the emergence and grouping of the odes, about the predecessors who inspired Horatius and how he adapted these lyrical creations to the Roman spirit and to his own feelings and beliefs. Their timelessness and their influence on world literature is cited. The study pinpoints the particularities of Horatian odes, according to their classification: civic odes (Roman), philosophical odes (moral), bacchic, light or erotic odes. The civic odes are inspired by historical and contemporary political realities and condemn the civil wars and miseries they caused. Horatius, arguing the policy of Augustus, engages voluntarily in this process of purification and reconstruction of society, aiming at the recovery of virtue, freedom, the piety and the rise of the human being on the path of the spirit, the acquisition of knowledge through renunciation of the excesses of life. As regards the moral or philosophical odes, the poet meditates, in the Epicur's manner, on human existence, over time, which imposes living an intense, but responsible and moderate life. These Odes capture the author's opinion vis-à-vis nature and deity. In the so-called bacchic odes Horatius praise of wine, in which he sees a way of removing oppressive thoughts and concerns and a source of inspiration, prayer, meditation and good mood in the company of his friends. The odes dedicated to the love don't impress with their emotional depth, or through eulogy toward beloved persons. The beloved are indicated by a single defining feature which is being implemented in connection with the body, so that the poet appears to us impressed by the beauty of a face, the whiteness of a shoulder, the face of the woman under the effect of a smile. However, they capture the lovers feelings. Significant examples are provided for each category. The end of the article points out the tone of the odes and presents aspects of their musicality.

Keywords: : civic, nature, wine, love, time.

Reprezentant al epocii de aur al literaturii latine, susținător al politicii augustane, care se baza pe purificarea moravurilor societății romane, pe îmbunătățirea relațiilor sociale, pe criticarea vehementă a tot ceea ce este alterat și degradant la ființa umană, apreciat încă din timpul vieții, Horatius, în ciuda originii sale modeste, „rămâne cel mai înzestrat și cel mai reprezentativ liric latin, pentru care morala și filozofia, simțul ascuțit al observației sociale și pătrunderea psihologică, inteligența și umorul, bogăția și suplețea expresiei sunt dimensiuni ale unei opere stând sub semnul perfecțiunii clasice”¹.

¹ Ștefan Munteanu, *Literatura latină*, Poezia, Timișoara, Tipografia Universității din Timișoara, 1981, p. 85.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

Cele patru cărți deodată ale lui Horatius, pe care autorul le-a numit *carmina*, au fost publicate în două etape: primele trei cărți în anul 23 și a patra, solicitată de Augustus, cândva între anul 15-13, însă ne apar drept un ansamblu unitar atât prin modul de a gândi al lui Horațiu, cât și prin înlănțuirea temelor tratate. Prima carte cuprinde 38 de ode, cea de-a doua 20 de ode, a treia, 30, iar cea de-a patra 17. Ele reprezintă, în fapt, creația lirică propriu-zisă a poetului, cu o tematică foarte variată. Inspirată fiind de lirica grecească din care îi ia drept model, pe Alceu, Safo și Anacreon, odele horațiene au fost adaptate spiritului roman și propriei structuri spirituale și intelectuale, astfel că „*prin Horațiu se realizează o sinteză între negotium și otium, adică între poezia civică, angajată și subordonată politicii culturale de redresare morală, inițiată și urmărită de Augustus, și poezia intimă, ca formă a sentimentelor de trăire individuală*”².

Personajele cărora le dedică odele sunt „*în general, neliniștiții ultimelor încăierări politico-militare, personaje secundare, partizani ai triumvirilor, încă mânați de ambiții, alături de ceata prietenilor și ai convivilor, întristați sau exuberanți*”³.

Odele horațiene au o dublă semnificație, fiind, pe de o parte, perle ale creației poetului, pe de altă parte, cuprinzând idei care, prin generalitatea lor, prin mesajul lor peren, au devenit de-a lungul timpului motive literare în literatura universală, trecând prin literatura medievală, amplificându-se în Renaștere și reamplificându-se în poezia modernă. Regăsim transpuse în ode orientările filozofice ale poetului și opțiunile sale morale. Astfel, odele horațiene urmăresc spiritul civic, dragostea, micile bucurii ale existenței, aspecte mitologice, surprind peisaje ce generează autentice trăiri, meditează asupra problemelor și spaimei existențiale ale omului, oferind sugestii și remedii. Altfel spus, poemele horațiene exprimă: „*nuanțele lumii lui interioare, atât bucuriile, mari și mici, izvorâte din viața cotidiană, cât și sentimentele născute, din totdeauna, din contactul cu oamenii, cu natura, cu viața pulsândă a cetății*”⁴, poetul fiind dornic a se cunoaște mai bine în străfundurile sale.

În funcție de aceste aspecte, specialiștii au realizat o clasificare a odelor în următoarele categorii: ode civice sau romane, ode filozofice sau morale, unele dintre acestea cu elemente bahice, și odele ușoare sau erotice.

Odele civice sau romane, primele șase din cea de-a treia carte și aproape toate din cartea a patra, sunt inspirate de realitățile istorice și politice contemporane și condamnă, la rândul lor, războaiele civile și nenorocirile provocate de acestea. În odele cu caracter civic autorul „*dă glas neliniștii și nădejdlor unei întregi generații sătule de vărsări de sânge, de proscricții și de teama zilei de mâine*”⁵. Poetul, indignat, socotește că poporul roman este predispus căderii din pricina păcatului originar și trage un semnal de alarmă în această privință, îndemnându-și compatrioții să ia atitudine referitor la această problemă.

²*Ibidem*, p. 70.

³ Horatius, *Opera Omnia*, Volumul I, Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și indici: Mihai Nichia, Ediție Critică, Stabilirea textului și selecția traducerilor din *Ode, Epode și Carmen saeculare*: Traian Costa, București, Editura Univers, 1980, p. 25.

⁴ Pierre Grimal, *Literatura Latină*, Traducere de Mariana și Liviu Franga, Note suplimentare și cuvânt înainte de Liviu Franga, Medalion biografic Pierre Grimal de Eugen Cizek, București, Editura Teora, 1997, p. 245.

⁵ Ștefan Munteanu, *op.cit.*, p. 72-73.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

În Augustus el vede un salvator, un aducător al păcii și se declară adeptul proiectului de reconstrucție socială și morală inițiat de acesta, proiect care impune reîntoarcerea la moravurile strămoșești și la pietatea față de divinitate. Atitudinea sa pozitivă față de Augustus nu este nici de fațadă, nici generată de vreun interes, ci este atitudinea sinceră a patriotului, interesat de binele și prosperitatea patriei sale, ambele posibile datorită păcii instaurate de Augustus. Astfel, păstrându-și independența, Horatius se implică voluntar în acest proces de purificare și reconstrucție a societății, urmărind recuperarea virtuții cu ambele sale variante: curaj și puritate morală și spirituală, a libertății, a pietății și ascensiunea ființei umane pe calea spiritului, dobândirea înțelepciunii prin renunțarea la excesele vieții materiale. În privința politicii externe, Horatius vede un lucru benefic în cucerirea altor popoare, deoarece astfel romanii au posibilitatea de a le împărtăși supușilor civilizația de care ei înșiși au parte.

În ceea ce privește odele morale sau filozofice, poetul meditează, în manieră epicureică, asupra existenței umane, asupra trecerii timpului, pricină ce impune o trăire intensă, dar responsabilă și cumpătată a clipei prezente. Aproape orice aspect al realității determină meditația poetului. O atenție deosebită acordă autorul succesiunii anotimpurilor, care coincide succesiunii generațiilor, sau peisajului hibernal, care duce cu gândul la efemeritatea ființei umane. Orice zbatere a omului este inutilă, goana după avuție și după putere nu-și are rostul, câtă vreme omul este supus pieirii, indiferent de statutul său social sau material. Toată această agitație a omului este aducătoare de griji, de temeri, de tulburări comportamentale și psihice.

Demn de accentuat este faptul că natura, după cum am anticipat, are un rol foarte important în lirica horatiană, depășind statutul de simplu decor, de spațiu al trăirilor. În nenumărate ode întâlnim „*peisajul dionisiac, zămislit din crânguri răcoroase, grote, stânci și izvoare*”, natură „*intens populată de divinități, nimfe, satiri, zei majori, ajungând aproape să sugereze un decor de operă sau de operetă*”⁶. Aceasta generează echilibrul interior sau deșteaptă cele mai profunde gânduri sau temeri ale poetului. Putem conchide că: „*Percepția acută a naturii, sub toate înfățișările ei, constituie pentru Horatius una dintre modalitățile de comunicare a împăcării înțelepte cu lumea, stare de grație, atinsă de poet numai datorită epicureismului*”⁷.

În privința relației cu divinul, Horatius are aceeași atitudine epicureică, încercând să înlăture trăirile generate de frica față de zei, zei care, până la urmă, fericiți în lumea lor, nu intervin în problemele muritorilor. Cu toate acestea, Horatius se declară adeptul unei atitudini pioase față de aceștia, din care să nu lipsească rugăciunile și ofrandele, deși, crede el, omul singur este responsabil pentru soarta pe care și-o croiește și pentru finalul pe care și-l găsește. În ceea ce-l privește, Horatius are dorințe și așteptări mici în comparație cu ceilalți oameni, dovadă ruga sa pentru Apolo din oda XXXI:

„*Eu doar măslina
vreau, și cicori și ușoare nalbe//
De-avutu-mi să mă bucur voinic la trup,*

⁶ Eugen Cizek, *Istoria literaturii latine*, volumul I, București, Editura Corint, 2003, p. 303.

⁷ Pierre Grimal, *op.cit.*, p. 249.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

*Apolo, dă-mi, te rog, și întreg să fiu
la minte, nici bătrân să n-ajung
dezgustător sau lipsit de liră.”/*
*„Me pascunt olivae,
me cichorea levesque malvae.//
Frui paratis et valido mihi
Latoë dones, at, precor, integra
cum mente nec turpem senectam
degere nec cithara carentem”(I, 31, vs. 15-20).*

Poetul recunoaște superficialitatea relației sale cu divinitatea în oda XXXIV unde spune, recunoscând că alegerile sale au fost guvernate de filozofia epicureică:

*„Puțin și fără sânge mă-nchinam la zei
pe când o-nțelepciune nebună-mi da
greite sfaturi”/*
*„Parcus deorum cultor et infrequens,
insanientis dum sapientiae
consultus erro”(I, 34, vs. 1-3).*

Cu toate acestea recunoaște că doar zeii sunt capabili de lucruri mărețe:

*„Numai un zeu e-n stare//
din mic să facă mare, pe nalt umil,
vădind ce-ascunde umbra: în aprig zbor
Norocu-a smuls de ici coroana,
vesel că dincolo-o vede pusă.”/*
*„Valet ima summis//
mutare et insignem attenuat deus,
obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
sustulit, hic posuisse gaudet”(I, 34, vs. 12-16).*

În plus, este de părere că religia este un prim pas spre înțelepciunea pe care doar filozofia o determină cu adevărat: *„seninătatea, aceasta este singura și autentică religiozitate a lui Horatius. Poezia sa e în întregime umană, e o căutare, împreună cu cititorul, a înțelepciunii care dă seninătate și echilibru, care salvează din angoasa timpului. În însăși această căutare, care este un exercițiu de umanitate, e cel mai sigur confort”*⁸(tr.n). Mai mult chiar, dincolo de a facilita accesul la înțelepciune, *„în tradițiile religioase el vede un instrument al puterii imperiale a Romei”*⁹.

⁸ Italo Mariotti., *Storia e testi della letteratura latina, Il edizione L'età augustea*, Bologna, Editura Zanichelli, 1989, p. 108.

⁹ Horatius, *op.cit.*, p. 25.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

Toate aceste aspecte menționate sunt vizibile în modul în care utilizează miturile, condus de aspirația sa de a fi considerat un *poeta doctus*¹⁰. Regăsim în odele horatiene „*un mit al epocii în utopia «veacului de aur», epoca lui Saturn, un mit al suveranului în elementele cultului imperial și un mit al modului de viață ideală plasat în mediul bucolic și rustic*”¹¹. Între planul real și cel mitic există o strânsă legătură, însă finalul odelor rămân în lumea mitului, nu există o regulă de revenire la planul realității.

În așa-zisele ode bahice, Horatius face elogiul vinului, în care vede o modalitate de a îndepărta grijiile și gândurile apăsătoare și o sursă de liniște, de inspirație, de meditație și de bună dispoziție alături de prietenii săi. Însă, și în această atmosferă de petrecere trebuie păstrată măsura, fiind condamnată atât beția excesivă, cât și abstenența, după cum exprimă și versurile:

„*celor ce nu-și udă gâtul
Bacchus le dă drept tovarăși tot necazul și urâtul:
numai bând se duce grija rozătoare pe pustii*”/
„*siccis omnia nam dura deus proposuit neque
mordaces aliter diffugiunt sollicitudines*”(I, 18, vs. 3-4)

și

„*Dar nu-i bine de trecut
peste marginea firească darului ce ne-a făcut
bunul zeu*”/
„*Ac ne quis modici transiliat munera Liberi*”(I, 18, vs.7).

În plus, atmosfera festivă trebuie să se supună unor reguli. Astfel, se impune renunțarea la obiceiurile barbare ce presupun certuri și violențe, păstrarea unei atmosfere liniștite în acord cu făcliile prezente, cu vinul ce trebuie băut, după cum exprimă versurile odei XXVII:

„*barbarul obicei
îndepărtați-l și pe Bacchus,
demn, voi feriți-l de certuri crunte. [...]
înăbușiți
prietenii, larma nepioasă*”/
„*tollite barbarum
morem verecundumque Bacchum
sanguineis prohibete rixis. [...]
impium
lenite clamorem sodales*”(I, 27, vs. 2-4,6-7).

Plăcerea băutului de vin este și mai intensă și se impune a fi practică mai mult atunci când bărbatul este îndrăgostit, când este cuprins de „*păcatul nobil*”/ „*amore peccas*”(I, 27, vs. 17).

O altă odă, XXI din cartea a treia, dedicată *Amforei*, face un elogiu amplu vinului, arătându-i toate utilitățile și poveștile, precum și stările sufletești pe care le împacă sau le

¹⁰ Fabio Cupaiuolo, *Storia della letteratura latina: forme letterarie, autori e società*, Napoli, Editura Loffredo, 1994, p. 220.

¹¹ Horatius, *op.cit.*, p. 28.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

generează, astfel că unora le provoacă jale, altora gâlceavă sau le trezește simțului umorului, susține dragostea sau provoacă somnul. Vinul are puterea de a-i moleși pe cei mai tari, de a-i face pe cei înțelepți să vorbească despre grijile lor, îi încurajează pe cei deznădăjduiți și le alungă teama celor ce iau parte la războaie:

„*aduci din nou nădejde în sufletu-ncercat
și bărbăție celui sărac, când bea, îi dai*”/
„*tu spem reducis mentibus anxiiis
viresque et addis cornua pauperi*”(III, 21, vs. 17-18).

Nici odele nu menajează viciile societății contemporane poetului, însă critica acestora este săvârșită pe un ton calm, lipsit de venin. Poetul atacă gustul pentru lux, risipa și toate celelalte cusururi care nu se află în concordanță cu dorința de reconstrucție a societății în conformitate cu vechile moravuri și laudă căutarea înțelepciunii, modestia, cumpătarea, interesul pentru creația literară, descoperindu-ni-se ca un mare iubitor al frumosului ce se manifestă sub diverse forme.

Odele închinat iubirii nu impresionează prin profunzimea trăirilor sau prin elogiul persoanelor iubite, acestea fiind evidențiate printr-o singură trăsătură definitivă și aceasta pusă în legătură cu trupul, astfel că poetul ne apare impresionat de frumusețea unui chip, de albeața unui umăr, de fața femeii sub efectul zâmbetului.

Una dintre iubitele lui Horatius a fost Inachia, „*una dintre numeroasele curtezane care trecea de la un protector la altul, atâta timp cât îi dura tinerețea*”¹²(tr.n). În rândul iubitelor sale se mai înscriu Cinara și Lycé: „*Pe Cinara a iubit-o, fără îndoială, cel mai mult. Ca și Inachia, trăia din farmecele sale și știa să-și ceară micul cadou*”¹³(tr.n), însă când era vorba de Horatius aceasta își uita pornirile materialiste. Cinara a murit la tinerețe. Cât despre Lycé, aceasta „*nu a știut să îmbătrânească*”¹⁴(tr.n).

Cert este că Horatius „*n-a iubit cu pasiune cum a iubit Catullus, nici n-a blestemat iubita cum face Propertius*”¹⁵. Însă, Horatius condamnă vulgaritatea și violența și recunoaște forța purificatoare a iubirii. Pasiunea este văzută și ca o modalitate de evadare din lumea înconjurătoare, apăsată de responsabilități politice sau civile.

Odele erotice surprind toate sentimentele pe care dragostea le implică: tresărirea ce apare în momentul întâlnirii persoanei iubite:

„*Mă mistuie-a Glicerii-nfățișare,
ca marmura de Paros mai frumoasă*”/
„*Urit me Glycerae nitor/
splendentis Pario marmore purius*”(I, 19, vs. 5-6);

gelozia care provoacă deopotrivă mânie:

„*îmi clocotește inima-n mânie*”/

¹² Pierre Grimal, *Horace*, „Ecrivains de Toujours”, 1965, p. 26.

¹³ *Ibidem*, p. 27.

¹⁴ *Ibidem*, p. 27.

¹⁵ A.I Bujor, Fr. Chiriac, *Q. Horatii Flacci, Carmina, Epistula ad Pisones (Ars Poetica)*, Editura Cartea Românească, București, 1940, p. 16.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

”fervens difficili bile tumet iecur”(I, 13, vs. 4);

suferința, cu referire la Lidia:

*„Și glas, și cuget mi se sting,
furiș pe-obrajii-mi lacrimi se preling,
dezvăluind cât foc mocnit
până-n adânc mă mistuie cumplit.”/*

*„Tunc nec mens mihi nec color
certa sede manent umor et in genas
furtim labitur, arguens*

quam lentis penitus macerer ignibus.”(I, 13, vs. 5-8),

sentiment reluat și de oda IX a cărții a II-a, dedicată lui Valgius, care nu conținește în a-și plânge iubita, fapt ce-l determină pe Horatius să devină ironic și exasperat cerându-i să înceteze:

*„Astâmpără-ți durerea și isprăvește-odată
molaticul tău bocet”/*

„Desine mollium

tandem querelarum et potius nova”(II, 9, vs. 17-18);

nesiguranța, nestatornicia, după cum sugerează versurile:

*„cel ce-acum cu tine, credul, se desfată,
cel care speră să fii mereu doar a lui,
iubitoare-nu știe
viclenele vânturi”/*

*„qui nunc te fruitur credulus aurea,
qui semper vacuum, semper amabilem
sperat, nescius aurae
fallacis.”*(I, 5, vs. 9-12);

tânguirea și dorința de iubire a femeii deja îmbătrânite și devenită neinteresantă pentru amori:

*„În curând, uitată de crai, vei plânge,
babă de prisos pe-o străduță tristă[...]
când arsura dragostei și-a dorinței,
care pe-ale cailor mame-aprinde,
în ficatul tău ulcerat s-o-ncinge”/*

*„Invicem moechas anus arrogantes,
flebis in solo levis angiportu [...]
cum tibi flagrans amor et libido,
quae solet matres furiare equorum*

saeviet circa iecur ulcerosum”(I, 25, vs. 9-10,13-15)

sau comportamentul nepotrivit vârstei înaintate, cum este acela al Chlorei din oda XV a cărții a treia, femeie care se comportă asemenea fiicei sale tinere, dedându-se desfrâului și petrecerilor, astfel că poetul îi recomandă îndeletniciri potrivite vârstei:

*„pune-te și toarce lâna din Luceria vestită,
căci, bătrână cum ești, lira nu-ți mai este potrivită,*

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

*nici cununile de roze în culoarea purpurei
și nici buțile pe care pân'la drojdie le bei."/*
*„te lanae prope nobilem
tonsae Luceriam, non citharae decent
nec flos purpureus rosae
nec poti vetulam faece tenus cadi”(III, 15, vs. 13-16).*

Același aspect îl urmărește și oda XIII din cartea a patra, în care autorul îi atrage Lycei atenția asupra comportamentului său necuviincos vârstei sale înaintate:

*„de-acum ai îmbătrânit
și tot vrei să pari frumoasă și tot tânără te ții,
tot să bei fără de rușine și să faci năzdrăvăanii;/*
*„fis anus et tamen
vis formosa videri
ludisque et bibis impudens”(IV, 13, vs. 2-4)*

Autorul îi face un portret acesteia, surprinzând și exagerându-i trăsăturile negative, precum dinții galbeni și stricați, părul cărunt și pielea zbârcită, tocmai pentru a-i clarifica acesteia imposibilitatea unei noi aventuri erotice și petru a-și evidenția mai clar dezgustul la adresa ei. Durerea provocată de o iubire neîmpărtășită, incompatibilă este exprimată în versurile:

*„așa în lume e ursit,
în jocul ei cel ispiti,
A Venerei plăcere,
ca la același jug, din greu,
cel bun alături de cel rău
să tragă din putere."/*
*„sic visum Veneri, cui placet impares
formas atque animos sub iuga aënea
saevo mittere cum ioco”(I, 33, vs. 10-12),*

Poetul surprinde și cruzimea femeii care îl tot respinge pe bărbat:

*„ea ca o mânăză tretină-n câmp se joacă,
s-o atingi chiar nengăduind, nu știe
rostul nunții, crudă rămâne pentru-a
soțului patemi."/*
*„quae velut latis equa trima campis
ludit exultim metuitque tangi,
nuptiarum expers et adhuc protervo
cruda marito”(III, 11, vs. 9-12).*

În același context al afecțiunii, trebuie menționată importanța prieteniei, indispensabilă omului în atingerea fericirii, după părerea lui Horatius. Grijile pe care prietenul Horatius și le face și rugile pentru sănătatea și siguranța unui prieten sunt foarte bine surprinse de oda III a primei cărți, odă dedicată corăbiei care ducea pe Vergiliu la Atena. Horatius se simte complet

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

și datorită prietenilor, dovadă versul: „și-mi păstrează jumătatea sufletului meu iubită”/, *et serves animae dimidium meae*”(I, 3, vs. 8).

Trebuie să constatăm faptul că nici în această parte a creației autorul nu renunță la obiceiul de a-și exprima superioritatea, de a se autoelogia, fiind conștient de valoarea propriei sale opere și de posibilitatea acesteia de a învinge timpul, mai ales că se caracteriza prin noutate și profunzime.

Tonul odelor, spre deosebire de a celorlalte creații horatiane, stă sub semnul echilibrului, departe de exaltare, de duritate, de cruzime. Oda, pe care „*modernii o consideră prototip al liricii și izvor al celorlalte genuri poetice*”¹⁶, implică muzica. În acest sens, oda horatiană, redactată pentru a fi recitată, dă iluzia muzicalității prin prezența unor procedee ce implică cântecul, precum imnuri, rugăciuni, profeții sau a unor instrumente muzicale sau a cuvintelor care sunt sinonime ale cântecului¹⁷. Presupune, în egală măsură, existența unui ascultător, născându-se un „*dialog fictiv ideal cu un personaj care reprezintă un alter ego dialectic, în loc să se interiorizeze într-un solilocviu*”¹⁸. Astfel, poetul are drept interlocutori fie persoane din cercul său de prieteni, fie din lumea literară pe care o frecventează, fie divinități, fie însuși poporul roman.

Într-un final, putem afirma că „*sensul general al mișcării lirice rezultat din interferența ritmului muzical-metric cu cel vizual-figurativ și cu cel logic al meditației marchează un efort de înlăturare a răului, a șocurilor exterioare și de cucerire a seninătății, a libertății interioare, un drum de la patos la etos, o chemare de la negotium la otium, de la personalitatea corupătoare, vitiosa cura (II, 16) la echilibrul sufletului*”¹⁹.

La sfârșit putem conchide că întreaga creație horatiană pune în evidență crezul lui Horatius în capacitățile educative, formative ale literaturii, în capacitatea curativă și purificatoare a literaturii și culturii în general și, în egală măsură, în utilitatea poetului în cadrul cetății, acesta contribuind la purificarea unei societăți dominate de vicii, sleită și bolnavă din cauza rătăcirilor și edificarea uneia guvernate de bune moravuri. Referindu-ne la Horatius, „*poezia și poetul se află la convergența dintre macro și microcosmos, între lumea exterioară natural-socială și cea interioară a conștiinței*”²⁰.

BIBLIOGRAPHY

Bujor A.I, Chiriac Fr., *Q. Horatii Flacci, Carmina, Epistula ad Pisones (Ars Poetica)*, Editura Cartea Românească, București, 1940.

Cizek Eugen, *Istoria literaturii latine*, volumul I, Editura Corint, București, 2003.

Cupaiuolo Fabio, *Storia della letteratura latina*, Editura Loffredo, Napoli 1994.

¹⁶ Horatius, *op.cit.*, p. 29.

¹⁷ *Ibidem*, p. 30.

¹⁸ Fabio Cupaiuolo, *op.cit.*, p. 217.

¹⁹ Horatius, *op.cit.*, p. 31.

²⁰ *Ibidem*, p. 47.

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

Grimal Pierre, *Literatura Latină*, Traducere de Mariana și Liviu Franga, Note suplimentare și cuvânt înainte de Liviu Franga, Medalion biografic Pierre Grimal de Eugen Cizek, București, Editura Teora, 1997.

Grimal, Pierre, Horace, "Ecrivains de Toujours, 1965.

Horatius, *Opera Omnia*, Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și indici: Mihai Nichia, Ediție Critică, Stabilirea textului și selecția traducerilor din Ode, Epode și Carmen saeculare: Traian Costa, Editura Univers, București, 1980.

Mariotti Italo, *Storia e testi della letteratura latina, Il edizione L'età augustea*, Editura Zanichelli, Bologna, 1989.

Munteanu Ștefan, *Literatura latină I, Poezia*, Tipografia Universității din Timișoara, Timișoara, 1981.